

УДК 330.354, 339.944.2

Чернега О.Б.

КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЧИННИК ЕКОНОМІЧНОГО ПРОГРЕСУ

Важливим чинником економічного прогресу є розвиток наукової діяльності та перетворення її результатів в інноваційні товари та послуги. Завдання, які постають перед світовою спільнотою щодо прискорення соціально-економічного розвитку, підвищення рівня життя неможливо вирішити без активізації інноваційної діяльності. Обґрунтовано доцільність розгляду комерціалізації як процесу доведення нововедення до продажу на ринку з метою отримання прибутку. Обґрунтовано необхідність активізації процесів комерціалізації результатів НДДКР. Оцінено рівень інноваційної активності підприємств України в порівнянні з іншими країнами Європи та стан патентування. Запропоновано напрями удосконалення механізму комерціалізації, серед яких: розвиток системи захисту прав інтелектуальної власності; вдосконалення системи розподілу державного замовлення на виконання дослідницьких робіт; підвищення якості інфраструктурного забезпечення.

Ключові слова: Цілі розвитку тисячоліття, інновація, комерціалізація, механізм, науково-дослідна діяльність, розвиток, інфраструктура.

Постановка проблеми. Друга декада “шаленого” та непередбачуваного ХХІ століття перебігла свою середину. Різноманітні події в економіці, політиці та соціумі в останні п’ять років (“нафтовий Чорнобиль” у Мексиканській затоці, запуск першої іранської АЕС в Бушері, арабська весна, посилення економічної нестабільності у Греції, народження 7 мільярдного мешканця Землі, поява нової держави – Південного Судану, оголошення КНДР ядерною країною, надання Палестинській автономії статусу держави-спостерігача при ООН, громадянська війна у Сирії, поширення соціальних протестів в країнах, що розвиваються, трагедії Лампедуза та Бостонського марафону, запуск Індією комерційного супутника, агресія Росії проти України та впровадження міжнародних санкцій проти агресора, обрання нового складу Європарламенту, підписання угоди про асоціацію між Україною та ЄС...) відбувалися на тлі безупинної діяльності багатьох міжнародних

організацій, які, згідно зі своїми статутами, покликані сприяти економічному та соціальному розвитку в умовах посилення глобальної нестабільності.

У вересні 2015 року в штаб-квартирі ООН відбудеться Зустріч Високого Рівня – зібрання світових лідерів з метою прийняття рішення щодо розвитку світового співтовариства в наступні роки. Вже сформовано Порядок денний розвитку після 2015 року (Post 2015 Development Agenda), в якому зазначається необхідність «використати імпульс Цілей розвитку тисячоліття і продовжити поступ на шляху досягнення миру, процвітання, справедливості, свободи і гідності» [1]. Робота над новим Порядком денним розпочалася ще у 2010 році, до неї були залучені експерти ООН та громадськість усіх країн світу. В багаточисельних висновках та рекомендаціях комісій, зборів, конференцій однотайно стверджується, що оперативно реагувати на виклики сьогодення і майбутнього, підтримувати необхідні темпи соціально-економічного прогресу можливо лише за умов активного використання усіх наукових досягнень людства, формування механізмів розповсюдження новітніх технологій та продукції, підтримки дослідницької діяльності і масштабного впровадження її результатів. Результати науково-дослідної діяльності повинні знаходити свого споживача тоді, коли існує найбільша потреба. В той же час дослідницька діяльність (її прикладна частина) повинна здійснюватися з урахуванням запитів ринку, приносити прибуток, формувати матеріальну можливість розширювати спектр досліджень, генерувати ресурси для їх часткового використання для проведення фундаментальних робіт. Саме тому розвиток механізмів комерціалізації результатів науково-дослідної діяльності дозволяє підвищити рівень життя населення та створити умови для підтримки економічного прогресу.

Аналіз останніх публікацій. Науково-дослідна та інноваційна діяльність, економічний прогрес є предметом досліджень вчених практично усіх країн світу, серед найбільш відомих робіт необхідно виділити Й.Шумпетера [2], В.Лундвалла [3], Р.Нельсона [4], М.Фрідмана [5], Ю.Бажала [6], У.Баумола [7], Ф.Барлета [8] та ін. Необхідно визначити, що аналізуються різноманітні аспекти дослідницьких процесів: визначення об'єктів та суб'єктів, принципів, понятійного апарату, оцінка ефективності інструментів, що використовуються та специфіка окремих країн в досягненні інноваційного лідерства. В деяких питаннях науковцями досягнуто консенсусу (наприклад, щодо доцільності державного регулювання та стимулювання цієї діяльності), деякі питання потребують подальшого аналізу та формування стратегій їх розв'язання. Серед них – проблеми комерціалізації результатів науково-дослідної діяльності та створення механізмів підвищення її ефективності.

Мета статті - оцінити процеси комерціалізації результатів науково-дослідної діяльності як чинника економічного прогресу.

Викладення основного матеріалу. Досягнення поступального та всеохоплюючого економічного зростання, підтримка необхідних темпів прогресу в сучасних умовах виступають головними завданнями урядів, міжнародних організацій, усієї світової спільноти. Прогрес у загальнозживаному розумінні (від лат. progressus – рух уперед, успіх) – це послідовний розвиток будь-якої діяльності. Для виміру прогресу використовують різноманітні критерії (в залежності від цілей аналізу). Критерії прогресу, які наразі використовує ООН, чітко визначені в Цілях розвитку тисячоліття: ліквідація убогості та голоду, забезпечення загальної початкової освіти та гендерної рівності, скорочення дитячої смертності, покращення охорони материнства, боротьба із захворюваннями, забезпечення екологічної стійкості, формування глобального партнерства в цілях розвитку.

Після 2015 року – це економічне зростання і розвиток, нерівність, стан здоров'я, освіта, демографічна ситуація, конфлікти та їх попередження, енергія, вода, екологічна рівновага, управління, продовольча безпека.

Цілком очевидним є прямий зв'язок між цільовими показниками ООН і можливостями та досягненнями сучасної науки. Безумовно, що вже існуючі досягнення спроможні подолати більшість проблем людства. Особливе значення мають інновації в сфері сільського господарства. Хоча з 1990 року кількість людей, які проживають в умовах крайньої бідності зменшилось більш ніж наполовину (до 836 млн. осіб), прогрес у скороченні менший, ніж було заплановано. Як стверджують експерти ФАО, світ чекає другої зеленої революції, яка дозволить збільшити врожайність традиційних культур, скоротити залежність від імпорту продовольства та зміцнити світову продовольчу безпеку. Крім того, без інновацій неможливо вирішити сучасні екологічні питання. З 1990 року загальносвітовий обсяг викидів двоокису вуглецю зріс більш ніж на 50%, наслідком чого стали зміни клімату, деформація екосистем, екстремальні погодні явища. Втрачаються мільйони гектарів лісу та орних земель. Брак води зачіпає 40% населення світу. Залишається неприпустимо високою смертність у зв'язку з низькою якістю систем охорони здоров'я [1]. В той же час в лабораторіях та шухлядах столів окремих дослідників знаходяться результати досліджень, які мали сприяти розв'язанню проблем і створити передумови для підвищення якості життя мільйонів нужденних. Крім того, прискорення комерціалізації результатів наукових досліджень та підвищення їх ефективності виступає чинником, що стимулює появу нових розробок.

Необхідно зазначити, що процес комерціалізації результатів науково-технічної діяльності в контексті розв'язання глобальних проблем людства та забезпечення соціально-економічного прогресу має ще одну дуже важливу складову – етичну компоненту. Наразі існують готові інноваційні рішення багатьох проблем, які реалізуються в обмежених масштабах в зв'язку з неспроможністю усіх споживачів оплатити товар чи послугу. В найбільшій мірі це стосується системи охорони здоров'я, водопостачання та сільського господарства. Як згадується в багатьох дослідженнях, процес «приватизації знань» з використанням різноманітних механізмів комерціалізації розвинутих країнами світу та транснаціональними копорациями призводить до посилення науково-технічного розриву між розвинутими країнами та країнами, що розвиваються, скороченню загальносвітового прогресу.

Тобто проблема комерціалізації має дві складові: перша – як створити продукт чи послугу, які мають розв'язати існуючі проблеми, а друга – як в процесі комерціалізації надати можливість розробнику в повному обсязі отримати матеріальне заохочення за реалізовану інтелектуальну власність. Поки що світ не знайшов механізмів вирішення цього завдання. Наразі реалізується принцип, який було зафіксовано в Декларації тисячоліття щодо «звільнення країн, які розвиваються, від дотримання угод Світової організації торгівлі про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності і недопущення винесення цих питань на обговорення в рамках будь-яких нових раундів переговорів» [1]. Однак, очевидною є тенденція, що збільшення кількості досліджень, накопичення наукового капіталу людством, призводить до здешевлення інноваційних продуктів, прискорення їх розповсюдження в різних регіонах світу та посилення впливу інноваційних процесів на соціально-економічний розвиток.

Понятійний апарат у сфері комерціалізації активно та перманентно удосконалюється та набирає все більш системних ознак. Загальноживаним є підхід, коли під

комерціалізацією розуміється «підпорядкування діяльності цілям отримання прибутку» [9]. Згідно з А.Чернемазюк «комерціалізація інновацій представляється у вигляді процесу та сукупності дій, спрямованих на трансформацію наукових досягнень... в реально нові товари та послуги в ринковому просторі, що об'єднує матеріальне виробництво і соціальну сферу. Подання комерціалізації у вигляді процесу передбачає не тільки трансформацію результатів інноваційної діяльності у відповідні товари та послуги, а й своєчасність цих дій, тобто перспективність їх затребуваності суспільством» [10]. Н. Мешко та П. Робота визначають, що «комерціалізація результатів науково-технічної діяльності – це взаємовигідні дії всіх учасників процесу перетворення результатів інтелектуальної праці у ринковий товар з метою отримання прибутку чи іншої ринкової вигоди. Метою комерціалізації результатів науково-технічної діяльності є отримання прибутку за рахунок використання об'єктів права інтелектуальної власності у власному виробництві або продажу чи передачі прав на їх використання іншим юридичним чи фізичним особам» [11]. На думку В. Денисюк «комерціалізацію науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (НДДКР) можна визначити як сукупність способів і дій для реалізації результатів наукових досліджень у нові чи вдосконалені види промислової продукції, обладнання або технології, методи управління й організації, що задовольняють нові споживчі потреби; поширення такої продукції на ринку для отримання прибутку чи досягнення інших факторів успіху» [12]. Е.Маккой, Р.Бадініеллі, К.Коебел, В.Табет стверджують, що «комерціалізація – це скоординоване виконання всіх процесів, необхідних для успіху інноваційної продукції зі стадії розвитку до впровадження на існуючий ринок» [13]. Наведені підходи авторів в сукупності відображають зміст процесу комерціалізації. Спірним є використання в понятійному апараті авторів різних об'єктів комерціалізації (інновації, результати науково-технічної діяльності, результати науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт). Найбільш доцільним, на наш погляд, є вживання терміну «результат науково-дослідної діяльності», який дозволяє охопити дослідження в усіх існуючих наукових секторах і, крім того, врахувати вже усталений підхід в українській науковій школі щодо визначення інновації як нововведення, що має комерційний результат.

Комерціалізація результатів наукової діяльності (КРНД) – це стадійний процес.

Грунтовний опис процесу комерціалізації (крім авторського визначення об'єкту комерціалізації) надає О.Марченко, зазначаючи, що «у сучасному нелінійному інноваційному процесі комерціалізація, що забезпечує ринкове визнання інтелектуальних продуктів (інноваційної ідеї, новації, нововведення) та можливість отримання прибутку від їх розробки і впровадження, інтегрована (вбудована) в усі його стадії: (а) зародження інноваційної ідеї внаслідок технологічного поштовху або виклику попиту, а також спільного впливу технологічного розвитку й ринку; (б) втілення цієї ідеї в новацію, що приймає різні форми; (в) впровадження в господарську практику новації – нововведення; (г) рутинізація нововведення, тобто його реалізація в стабільних умовах господарювання; (д) дифузія (тиражування) нововведення» [14].

За А.Луговим процес КРНД складається з багатьох кроків та ідей, які залежать від характеру інноваційної діяльності, але мають спільні риси, а саме: виявлення потреб, визначення основних наукових напрямів, створення ідей, демонстрація можливостей, тестування комерційної життєздатності, пошук інвестора, залучення капіталу підприємства, створення або ідентифікація венчурної компанії, найм талановитих людей для всіх етапів робіт, які повинна виконати компанія, залучення капіталу для нового

венчурного підприємства через первинне розміщення акцій, продаж венчурної компанії [15].

Комерціалізацію необхідно розглядати: як процес реалізації рішень щодо реалізації нововведення (наукової пропозиції, ідеї) на ринку, тобто перетворення на товар (включає дослідницькі, технологічні, юридичні, економічні складові) та як результат – перетворення нововведення в прибуток. Крім того комерціалізація може відбуватися з використанням послуг спеціальних посередників та без їх залучення, самостійно творцем ідеї.

Сутність процесу комерціалізації полягає в доведенні нововведення до ринку. Активізація інноваційної діяльності, безумовно, відбувається коли є в наявності три головних чинника: існують спеціалісти, які здатні генерувати ідеї, існує замовник, який здатен оцінити та реалізувати ці ідеї та існують центри підтримки для дослідників-новачків на інноваційному ринку, які виконують обслуговуючі, в т.ч. посередницькі функції. Перелічені чинники потрібно віднести до категорії операційних, тобто таких, які виконують необхідні завдання в усталеному середовищі. А головне значення для розвитку інноваційної діяльності, для перманентного переведення ідей у ринкові продукти, тобто процесу комерціалізації, має національне середовище, яке стимулює та провокує потребу в науковій діяльності. Тому формування подібного середовища є головним завданням суспільства та держави, яка має реалізовувати завдання соціально-економічного прогресу.

Україна має значний інноваційний потенціал, наукові школи, які в багатьох напрямках фундаментальної наукової діяльності є визнаними у світі. В той же час на ринках інноваційної продукції країна представлена дуже вузько і фактично втрачає позиції, які колись займала.

Міжнародне порівняння інноваційної діяльності підприємств переробної промисловості за результатами обстеження 2008-2010 рр., яке було здійснено Інститутом статистики ЮНЕСКО та визначало рівень інноваційної активності підприємств (з оцінкою кількості організацій з технологічними (продуктовими, процесовими, продуктовими та процесовими, організаційними, маркетинговими інноваціями) дозволило підтвердити катастрофічне відставання України від інших країн. В обстеженні прийняли участь 16 європейських країн різного рівня розвитку. Безумовними лідерами виступили Німеччина (71,8% підприємств є інноваційно активними), Нідерланди (53,4%), Естонія (53,1%), Чехія (39,2%), Велика Британія (38,4%). Україна зайняла останнє місце з показником 15,8%, знаходячись позаду Білорусі, Болгарії, Іспанії, Латвії, Литви, Польщі, Російської Федерації, Румунії, Словаччини, Угорщини [16].

Щодо створення та використання передових технологій та об'єктів права інтелектуальної власності в Україні [16]:

1) у 2013р. кількість підприємств і організацій України, які займалися створенням і використанням передових технологій та об'єктів права інтелектуальної власності, а також використанням раціоналізаторських пропозицій порівняно з 2012р. зменшилась на 2,6% і становила 2224, з яких дві третини – промислові підприємства. В 2014 р. відбулося значне погіршення ситуації: кількість скоротилася до 1757 од., це скорочення безумовно стало наслідком агресії РФ. Створювання передових технологій в 2013-2014 рр. займалося лише 176/106 підприємств (третина з них наукові організації), результатом їх діяльності стали 486/309 передових технологій (13,6/10,1% принципово нові);

2) підприємствами та організаціями України в 2013-2014 рр. було використано 14038/17442 передових технологій (2073/1636 підприємств та організацій), 2161/1808 винаходів (428/333 підприємств та організацій), 3058/2620 корисних моделей, 582/558 промислові зразки, 11583/11121 раціоналізаторські пропозиції (146/100 підприємств та

організацій). Кількість авторів ОПВ на цих підприємствах становила 17848/10625 осіб.

Щодо діяльності в сфері охорони промислової власності України [16]:

1) протягом 2013р. до Державної служби інтелектуальної власності надійшло понад 53,5 тис. заявок на об'єкти промислової власності, 5422 заявок на винаходи, у тому числі 2857 – від національних заявників (зростання в порівнянні з 2012 р. на 15%); 10171 заявка на корисні моделі (9973 – від українських заявників); 3778 заявка на промислові зразки (85% – від українських заявників);

2) у 2013р. видано 30763 охоронні документи на об'єкти промислової власності, у т.ч. 3635 патентів на винаходи (1743 – на ім'я національних заявників); 10137 – на корисні моделі (9946); 2010 – на промислові зразки (1682);

3) станом на 1 січня 2014р. усього видано 402234 охоронних документи, з них 108992 патенти на винаходи, 86498 патентів на корисні моделі, 26169 патентів на промислові зразки.

Станом на 2011 рік Україна займала 23 місце в світі у рейтингу Всесвітньої організації інтелектуальної власності (5253 заявки на патенти, з них 2649 від резидентів) [17]. Попереду Китай (1 місце – 526,4 тис.), США (2-503,6 тис.), РФ (7-47,4 тис.), Малайзія (20 – 6,4 тис.), Індонезія (22-5,8 тис.). Показники з огляду на чисельність населення, кількості дослідників та обсягів фінансування є досить непоганими.

Гірше ситуація з заявами в межах Угоди Всесвітньої організації інтелектуальної власності про патентну кооперацію. Україною було надано в 2012 р. 120 заяв, в 2013 р. – 152. В цілому країнами-членами Угоди було надано 195312 та 205300 заяв, відповідно, лідером є США з 51,6 тис. та 57,2 тис. заяв.

В переліку провідних заявників Угоди відсутні українські компанії (переважають компанії США, Японії, Китаю, Німеччини) та навчальні заклади (переважають університети США, Японії, Китаю).

В Мадридській системі міжнародних заяв на товарні знаки в 2013 році було подано 490 заяв від України (в цілому зареєстровано 46829 заяв, лідери – США, Франція, Німеччина).

В Гаазькій системі міжнародної реєстрації промислових зразків в 2013 році було зареєстровано 6 заяв з 26 зразками (в цілому 2990 заяв і 13172 зразків, лідери – Швейцарія, Німеччина, Франція).

Для оцінки наведених показників доцільно зробити порівняння, що дозволять встановити продуктивність праці науковців та фінансову результативність.

Упродовж 2013/2014 років наукові та науково-технічні роботи виконували 1143/999 організації (44,4/42,2% – підприємницький сектор, 39,9/42,0% – державний, 15,7/15,8% – вища освіта), кількість працівників становила 123,2/109,6 тис. осіб.

Частка виконавців наукових досліджень і розробок (дослідників, техніків і допоміжного персоналу) у 2013/2014 роках у загальній кількості зайнятого населення становила 0,49/0,5% (у 2011р. – 0,54%, у 2012р. – 0,52%), у т.ч. дослідників – 0,32% (0,35% і 0,34%). За даними Євростату, у 2011/2012 роках найвищою ця частка була у Фінляндії (3,27/3,2% і 2,33/2,28%), Данії (3,16/3,2% і 2,1/2,18%); найнижчою – у Румунії (0,46/0,46% і 0,28/0,3%), Туреччині (0,68/0,74% і 0,57/0,63%) та Кіпрі (0,70/0,71% і 0,49/0,5%).

Обсяг фінансування витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт в Україні у 2013р. за рахунок державного бюджету зменшився порівняно з 2012р. на 4% і становив 4762,1 млн.грн.; обсяг коштів організацій підприємницького сектору зменшився на 10,3% – 1975,9 млн.грн., державного сектору – на 13,2% – 326,0 млн.грн., власних

коштів збільшився на 24,2% – 1466,6 млн.грн., коштів іноземних джерел – на 12% – 2411,5 млн.грн.

Питома вага загального обсягу витрат у ВВП становила 0,77/0,66%, у т. ч. за рахунок коштів державного бюджету – 0,33/0,26%. За даними Євростату, у 2012/2014 роках середній рівень обсягу витрат на наукові дослідження та розробки країн ЄС-27/28 у ВВП становив 2,06/2,01%. Найбільшою частка витрат на дослідження та розробки була у Фінляндії – 3,55/3,31%, Швеції – 3,41/3,3%, Данії – 2,99/3,06%, Німеччині – 2,92/2,85%, Австрії – 2,84/2,81%, Словенії – 2,80/2,59%, Франції – 2,26/2,23%, Бельгії – 2,24/2,28%; найменшою – у Румунії, Кіпрі, Болгарії, Латвії (від 0,38% до 0,66%) [16].

Таким чином, необхідно визначити, що рівень фінансування української науки надзвичайно низький в процентному вимірі, а ще більш низький, в абсолютному. Кількість дослідників зменшується і є однією з найменших в Європі. В той же час Україна виробляє великий обсяг об'єктів права інтелектуальної власності і демонструє значні результати у патентуванні (при проведенні оцінки з урахуванням чисельності дослідників та обсягів фінансування). Безумовно, подальший розвиток наукової діяльності в країні визначається стратегією держави, а з огляду на процеси комерціалізації, важливим є вирішення таких завдань:

1) розвиток системи захисту прав інтелектуальної власності, дієвість якої сприяє становленню ринку інноваційних продуктів та послуг, стимулює дослідників, а на рівні національної економіки є впливовим чинником інвестиційної привабливості;

2) вдосконалення системи розподілу державного замовлення на виконання дослідницьких робіт;

3) підвищення якості інфраструктурного забезпечення. В сучасних умовах наукові результати досягаються як в межах лабораторій та дослідницьких центрів ТНК, промислових підприємств, інститутів та навчальних закладів, спеціально створених інноваційних центрах, так і «кустарними» дослідниками.

Переваги та недоліки центрів підтримки інновацій достатньо відомі, доведено значення людського чинника для успішності проекту. Успішність всесвітньо відомих інноваційних центрів в США, Канаді, Японії та інших країнах, які створенні на базі університетів, промислових та територіальних агломерацій, призвела до активізації процесів копіювання ефективних моделей. Однак лише в деяких випадках досягнуто заплановані результати.

В Україні протягом останніх років презентували різноманітні проекти створення технопарків, бізнес-інкубаторів, інноваційно-технологічних центрів, секторів підтримки венчурного фінансування (зарєєстровано 16 технопарків, реально діють 8); 5 індустріальних парків; понад 1100 венчурних фондів; 13 дослідницьких університетів), які мали сприяти розвитку наукової діяльності та комерціалізації її результатів. Звернення до статистичної інформації дозволяє стверджувати, що наразі фіксується низька результативність усіх зусиль.

У дослідженні А.Лугового та С.Романенко зроблена спроба пояснити причини успішності інноваційних центрів. Автори стверджують, посилаючись на закони, які регулюють інноваційний процес, що «більше інновацій з'являється навколо інноваційного центру, який зароджується при наявності достатньої інноваційної діяльності для створення ядра, яке є більше критичного розміру, необхідного для стабільності і подолання бар'єру активації енергії для інновацій ...щоб з'явитися інноваційному центру, швидкість появи ядра інноваційної діяльності в регіоні повинна бути більше швидкості, з якою інноваційні ідеї, люди і фінансові ресурси можуть розсіятися або піти з регіону» [15]. Тобто бажання

створити центр без накопичення критичної ваги попередньо зроблених досліджень призведе до створення структури без майбутнього.

Історія розбудови української інноваційної інфраструктури підтверджує наведені вище постулати. Значна кількість центрів інноваційного розвитку створювалася без оцінки накопиченого потенціалу та прогнозу залучення нових дослідників. Не було враховано чинник практичної відсутності «вільних» дослідників, які не були прив'язані до місць свого постійного працевлаштування. Крім того невизначеність з правами на інтелектуальну власність (яка існує дотепер) також є фактором, який стримує розвиток інноваційних центрів в Україні. Щодо дослідницьких центрів при університетах необхідно визначити, що критичні ядра поки що не сформовані.

З 2007 року в Україні введено статус самоврядного (автономного) дослідницького університету. Першим університетом такого рівня визнано Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». Потім до нього приєдналися ще дванадцять навчальних закладів. Однак слід констатувати, що дослідницькі університети України, поки що не стали осередком комерціалізації інновацій. Можливо, що накопичення критичної маси незабаром відбудеться і в Україні з'являться осередки формування «проривних» технологій.

Висновки. Особливе значення для досягнення економічного прогресу в умовах нестабільності в світовій економіці мають процеси створення нововведень та їх комерціалізація, тобто перетворення результатів наукових досліджень в продукт/послугу та прибуток. Комерціалізацію доцільно розглядати як двоєдину сутність: процес реалізації рішень щодо реалізації нововведення на ринку та як результат – перетворення нововведення в прибуток. Активізація процесів комерціалізації визначається національним середовищем (його здатністю стимулювати наукову діяльність та створювати попит на інноваційні продукти), наявністю спеціалістів, які генерують ідеї, замовників та центрів підтримки інноваторів. Станом на 2015 рік Україна катастрофічно відстає від країн Європи за рівнем інноваційної активності підприємств, але, незважаючи на надзвичайно низький рівень фінансування науки та постійне зменшення кількості дослідників, країна виробляє великий обсяг об'єктів права інтелектуальної власності і демонструє значні результати у патентуванні. Подальший розвиток наукової діяльності в країні визначається стратегією держави, а удосконалення механізму комерціалізації передбачає розвиток системи захисту прав інтелектуальної власності; вдосконалення системи розподілу державного замовлення на виконання дослідницьких робіт; підвищення якості інфраструктурного забезпечення.

Список використаної літератури

1. Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.un.org/ru/index.html>
2. Шумпетер Й. Теория экономического развития (Исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры) / Й. Шумпетер. – М.: Издательство «Прогресс», 1982. – 454 с.
3. Lundvall B. A. National Systems of Innovation: Towards a theory of innovations and interactive learning / B. A. Lundvall. – London and New York: Pinter, 1992. – 145p.
4. Nelson R. National System of Innovation: A Comparative Analysis / R. Nelson. – Oxford University Press. – 1993. – 278p.
5. Фридман М. Свобода выбирать: Наша позиция / Пер. с англ. / М. Фридман, Р. Фридман. – М: Новое издательство, 2007. – 356с
6. Бажал Ю.М. Економічна теорія технологічних змін / Ю.М. Бажал. – К.: Заповіт, 1996. – 270с.
7. Баумол У. Предпринимательство, инновации и рост: симбиоз Давида и Голиафа / У. Баумол // Проблемы теории и практики управления. – 2005. – №2. – С. 6-12.

8. Barbet Ph. Propriete intellectuelle et regulation des marches. Des biens informationnels: Le cas du nommage sur l'Internet / Ph. Barbet, L. Liotard // Rev. d'economie industrielle. – 2010. – №129-130. – P. 119-138.
9. Електронний словник економічних термінів. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ekonomiks.net.ua>
10. Черномазюк А.Г., Якимець Ю.В. Проблеми комерціалізації інновацій в Україні [Електронний ресурс] / А.Г. Черномазюк, Ю.В. Якимець. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/27_NNP_2014/Economics/6_176847.doc.htm
11. Мешко Н.П. Комерціалізація результатів науково-технічної діяльності у сфері міжнародного науково-технічного обміну / Н.П. Мешко, П.В. Робота // Економічний простір. – 2008. – № 12/1. – С. 40-46.
12. Денисюк В.А. Комерціалізація результатів науково-дослідних робіт: проблеми і перспективи / В.А. Денисюк // Вісн. НАН України. – 2006. – № 5. – С.39-53.
13. Andrew P. McCoy. Concurrent Commercialization and New-Product Adoption for Construction Products [Електронний ресурс]: (матеріали конф. “The construction and building research conference of the Royal Institution of Chartered Surveyors” COBRA 2008) / Andrew P. McCoy, Dr. Ralph Badinelli, Dr. C. Theodore Koebel, Dr. Walid Thabet // Dublin Institute of Technology, Dublin, 4-5 September 2008; редкол.: Kate Carter [та ін.] – Режим доступу: http://www.rics.org/site/download_feed.aspx?fileID=3439&fileExtension=PDF
14. Марченко О.С. Консалтингові чинники комерціалізації інновацій. [Електронний ресурс] / О.С. Марченко – Режим доступу: <http://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2012.pdf>
15. Луговой А.В. Інноваційні процеси. Виникнення та розвиток./ А.В. Луговой, С.С.Романенко // Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського. – 2011. – Вип. 4 (69). Частина 1. – С.129-132.
16. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2013 році. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publnauka_u.htm;
17. Рейтинг стран мира по количеству патентов. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://gtmarket.ru/ratings/rating-countries-patents/info>;
18. Official site of World Intellectual Property Organization. [Electronic resource] – Access mode: <http://www.wipo.int/>.

Одержано редакцією 28.02.2015

Прийнято до публікації 04.03.2015

Аннотация. Чернега О. Б. Коммерциализация результатов научно-исследовательской деятельности как фактор экономического прогресса. *Важным фактором экономического прогресса является развитие научной деятельности и превращение ее результатов в инновационные товары и услуги. Большие задачи, которые встают перед мировым сообществом, связанные с ускорением социально-экономического развития, повышением уровня жизни невозможно решить без активизации инновационной деятельности. Обоснована целесообразность рассмотрения коммерциализации как процесса доказывания нововведения к продаже на рынке и как результат -преобразования в прибыль. Обоснована необходимость активизации процессов коммерциализации и совершенствования национальной среды. Оценен уровень инновационной активности предприятий Украины по сравнению с другими странами Европы и состояние патентования. Предложены направления совершенствования механизма коммерциализации, среди которых развитие системы защиты прав интеллектуальной собственности; совершенствование системы распределения государственного заказа на выполнение исследовательских работ; повышение качества инфраструктурного обеспечения.*

Ключевые слова: *Цели развития тысячелетия, инновация, коммерциализация, механизм, научно-исследовательская деятельность, развитие, инфраструктура.*

Summary. Chernega O. B. Commercialization of the research activities results as a factor of economic progress. *The development of scientific activities and the transformation of*

its results into innovative products and services are important factors of economic progress. The big challenges that confront the international community related to the acceleration of socio-economic development, improvement of living standards, can not be solved without innovation activity. The expediency of considering the commercialization of innovations as a process of proving to the sale in the market and as a result of metabolism in the profits is grounded. The necessity of activation of commercialization and improvement of the national environment are grounded. The level of innovation activity of enterprises in Ukraine in comparison with other European countries and the state of patenting is evaluated. Directions of perfection of the mechanism of commercialization, including the development of a system of protection of intellectual property rights; improving the system of distribution of the state order for the implementation of research; improve of infrastructure the quality of software are proposed.

Keywords: *Millennium Development Goals, innovation, commercialization, mechanism, research activities, development, infrastructure.*